

Poradná rada európskych sudcov

(CCJE)

Stanovisko č. (2011) 14 CCJE

„Justícia a informačné technológie (IT)“

prijaté na 12. Plenárnom zasadnutí CCJE

(Štrasburg, 7. – 9. november 2011)

A. Úvod

1. V roku 2011 dostala CCJE úlohu prijať stanovisko, ktoré bude dané do pozornosti Výboru ministrov Rady Európy týkajúce sa „de-materializácie“ súdneho konania. V priebehu diskusie dospela CCJE k záveru, že názov „Justícia a informačné technológie“ odráža zamýšľaný predmet tohto stanoviska zrozumiteľnejšie a čitateľnejšie než predchádzajúci názov. Preto sa rozhodla pre tento nový názov.
2. Stanovisko bolo pripravené na základe predchádzajúcich stanovísk CCJE a Magna Carta sudcov a taktiež na základe odpovedí členských štátov na dotazníky pripravené CCJE o „de-materializácii“ súdneho konania a na základe predbežnej správy pripravenej expertkou pani Dory Reiling (Holandsko).
3. Pri príprave tohto stanoviska CCJE vzala do úvahy aj príslušné dokumenty Rady Európy, najmä Konvenciu z roku 1981 o ochrane jednotlivcov pokiaľ ide o automatické spracovanie osobných údajov a taktiež správu Európskej komisie pre efektívnosť justície (CEPEJ) „Európsky justičný systém“ (edícia 2010), (najmä kapitolu 5.3 o informačných a komunikačných technológiách na súdoch). Tiež vzala do úvahy ostatné medzinárodné dokumenty akými sú Európska justičná stratégia Európskej únie a Smernica Európskej únie o ochrane údajov, Smernica Európskeho parlamentu a Rady č. 95/46/EC o ochrane jednotlivcov pri spracovávaní osobných údajov a voľnom pohybe týchto údajov.

B. Rozsah stanoviska a všeobecné princípy

4. Toto stanovisko sa zaoberá používaním moderných informačných a komunikačných technológií (IT) na súdoch. Zameriava sa na možnosti, ktoré IT ponúka vo vzťahu k justícii a na jej dopad na súdne konanie. Predovšetkým nastoľuje otázky ako prístup k spravodlivosti, právny štát, nezávislosť sudcov a justície, fungovanie súdov a práva a povinnosti účastníkov konania. Netýka sa primárne technických aspektov IT.
5. IT by mali byť nástrojmi alebo prostriedkami na zdokonalenie správy súdnictva, na zabezpečenie prístupu účastníkov na súd a na posilnenie záruk zakotvených v článku 6 EDĽP: prístup k spravodlivosti, nestrannosť, nezávislosť sudcov, spravodlivosť a primeraná dĺžka súdneho konania.
6. Zavedenie IT na súde v Európe nesmie kompromitovať ľudskú a symbolickú tvár justície¹. Ak je justícia vnímaná účastníkmi konania ako čisto technická, bez jej reálnych a základných funkcií, je tu riziko že bude dehumanizovaná. Justícia je a musí zostať humánna, keďže sa primárne zaoberá ľuďmi a ich spormi. Toto je najlepšie vidieť pri vyhodnocovaní správania účastníkov konania a ich svedkov, ktoré sa uskutočňuje na súde zriadenom zákonom, sudcom rozhodujúcim vec.

¹ O vzťahu medzi symbolizmom a justíciou a rizikom „de-formalizácie“ súdneho konania, čo je trendom v moderných demokraciách pozri A. Garapo, „*Bien juger – Essai sur le rituel judiciaire*“ (Odile Jacob, Paríž, 2001), ktorá ponúka tiež rozsiahlu bibliografiu v prílohe.

7. Magna Carta sudcov zveruje sudcom spoluzodpovednosť za prístup k rýchlemu, efektívnemu a cenovo dostupnému riešeniu sporov. Sudcovia musia identifikovať výhody a nevýhody IT a eliminovať všetky riziká pre riadny výkon spravodlivosti. IT nesmú oslabiť procesné práva účastníkov konania. Sudcovia si musia byť vedomí týchto rizík, pretože sú zodpovední za zabezpečenie ochrany práv účastníkov konania.
8. Sudcovia musia byť zapojení do posudzovania vplyvu IT, najmä v prípadoch, keď je žiaduce, alebo rozhodnuté, že dokazovanie a/alebo konanie môže byť vedené elektronickými prostriedkami. IT nesmú brániť sudcovi v aplikácii práva nestranne a nezávislým spôsobom.
9. Nie všetci jednotlivci majú prístup k IT. Súčasný, tradičnejšie prostriedky prístupu k informáciám by nemali byť zrušené. „Help desk“ a iné formy pomoci na súdoch by nemali byť odstránené kvôli nesprávnemu tvrdeniu, že IT robia spravodlivosť „dostupnú pre všetkých“. Toto je mimoriadne vážny problém najmä pokiaľ ide o ochranu zraniteľných osôb.
10. Využitie IT nesmie obmedzovať procesné záruky pre tých, ktorí nemajú prístup k novým technológiám. Štáty musia zabezpečiť, aby osobám, ktoré k nim nemajú prístup bola v tejto oblasti poskytnutá odborná pomoc.
11. Vzhľadom na významnú úlohu, ktorú IT technológie majú dnes pri výkone spravodlivosti, je obzvlášť dôležité zabezpečiť, aby ťažkosti vo fungovaní IT nebránili súdnemu systému, a to ani na krátku dobu, prijímať rozhodnutia a podnikáť potrebné procesné kroky. Aby sa zabránilo negatívnemu pôsobeniu na činnosť súdov, v prípadoch, ak je informačný systém mimo prevádzky z technických príčin, alebo ak dôjde k náhlejšej poruche, mali by byť k dispozícii vždy vhodné alternatívy.
12. Zvláštna pozornosť by mala byť venovaná vyhodnoteniu navrhovanej legislatívy vopred, s ohľadom na jej dôsledky pre vhodné využitie IT na vedenie konania v prípadoch, ktoré pod ňu spadajú. CCJE odporúča, aby takáto právna úprava nadobudla účinnosť až potom, čo IT systémy budú prispôbované novým požiadavkám a súdny personál bude riadne vyškolený.
13. Vedenie konania pomocou IT je dôležité najmä v oblasti medzinárodnej a európskej justičnej spolupráce. IT zariadenia môžu byť relevantné najmä v oblastiach, ako je napríklad prenos žiadosti o právnu pomoc a ďalších žiadostí o justičnú spoluprácu, v poskytovaní a doručovaní súdnych písomností v členských štátoch, ako aj pre cezhraničné vykonávanie dôkazov (napr. prostredníctvom videokonferencie). CCJE odporúča, aby členské štáty vytvorili metódy vzájomného prístupu do každého národného IT systému a tiež aby boli tieto systémy vzájomne kompatibilné. Tým sa zabezpečí, že súčinnosť sudcov v rôznych krajinách sa bude v dôsledku využívania IT zvyšovať a tieto nebudú predstavovať prekážky.
14. CCJE víta riešenia navrhované niektorými štátmi pri uplatňovaní predpisov EÚ, ktoré umožňujú elektronické podanie občianskoprávnej žaloby v jednej krajine rezidentmi inej krajiny, rovnako ako videokonferencie v rámci medzinárodnej spolupráce.
15. Využitie IT zlepšuje prístup k spravodlivosti, rovnako ako zvyšuje jej efektívnosť a transparentnosť. Na druhej strane to vyžaduje značné finančné investície. Odporúčanie CCJE, že prístup k spravodlivosti by sa mal zlepšiť použitím IT, preto nevyhnutne znamená, že štáty musia zabezpečiť primerané finančné zdroje pre súdny systém pre tento účel.
16. Údaje a informácie obsiahnuté v spisových registroch, v jednotlivých spisoch, prípravných poznámkach a návrhoch, súdnych rozhodnutiach a štatistické údaje o vyhodnotení súdnych konaní a súdneho manažmentu, musia byť uchovávané a musí byť s nimi zaobchádzané tak, aby bola zachovaná ochrana údajov. Na súdoch by mal byť prístup k informáciám obmedzený na tých, ktorí ich potrebujú pre úspešné uskutočnenie ich práce.
17. S ohľadom na povahu sporov predložených súdu, dostupnosť niektorých súdnych rozhodnutí on-line môže predstavovať riziko pre súkromné práva jednotlivcov a ohroziť

záujmy obchodných spoločností. Preto by súdy a súdne orgány mali zabezpečiť, aby boli prijaté vhodné opatrenia na ochranu dát v súlade s príslušnými právnymi predpismi.

18. CCJE podporuje rozvoj IT ako nástroja na zlepšenie komunikácie medzi súdmi a médiami, napríklad tým, že súdy médiám umožnia ľahší prístup k súdnym rozhodnutiam, alebo oznámia termíny nadchádzajúcich pojednávaní.

C. IT a prístup k spravodlivosti

19. Úplné, presné a aktuálne informácie o konaní sú základným aspektom záruky prístupu k spravodlivosti uvedenej v článku 6 Dohovoru (ECHR). Preto sudcovia musia zabezpečiť, aby boli presné informácie k dispozícii všetkým osobám zúčastneným na súdnom konaní. Tieto informácie by mali vo všeobecnosti zahŕňať podrobnosti alebo požiadavky nevyhnutné na určenie právomoci a príslušnosti. Takéto opatrenia sú nevyhnutné na zabezpečenie potrebnej rovnosti zbraní.
20. V každom prípade, justícia nemôže byť oddelená od svojich „užívateľov“ a vývoj IT by nemal byť použitý na ospravedlnenie takéhoto oddelenia.
21. IT vytvára nové možnosti na poskytovanie všeobecných informácií o súdnom systéme, o jeho činnosti, judikatúre, nákladoch a trovách konaní, o alternatívnych riešeniach súdnych sporov („ADR“) atď. CCJE odporúča, aby súdne systémy plne využívali možnosti internetu a iných moderných technológií na poskytovanie týchto informácií širokej verejnosti, ktoré by, už podľa záverov stanoviska CCJE č. 6 (články 12 a nasl.), mali byť široko zverejňované.
22. IT je cenným nástrojom na podporu práce súdov. IT môžu tiež zlepšiť cesty, akými súdy môžu poskytovať dotknutým osobám podrobné informácie o konaniach všeobecne. Preto CCJE odporúča, aby súdy zaviedli „users-friendly“ (užívateľsky prívetivé) elektronické informačné služby.
23. IT umožňujú začať súdne konanie v elektronickej podobe (e - podanie). CCJE podporuje ďalší vývoj tejto praxe².
24. CCJE sa domnieva, že súdy by mali svoje rozhodnutia, alebo aspoň judikáty zverejňovať na internete i) zadarmo, ii) v ľahko prístupnej forme a iii) berúc do úvahy ochranu osobných údajov. CCJE víta iniciatívy na zavedenie medzinárodných identifikátorov judikatúry (ako identifikátor judikatúry Európskej únie ECLI³), ktoré zlepšia prístup k zahraničnej judikatúre.

D. IT v súdnom konaní

25. IT ponúka možnosti pre efektívnejší, jasnejší a istejší postup v konaní.
26. Počítače pomáhajú súdom v racionalizácii spisového manažmentu, rovnako ako pri registrácii a sledovaní prípadov. Týmto spôsobom sa môžu lepšie a bezpečnejšie manažovať súvisiace alebo spojené veci; na podporu formulovania súdnych rozhodnutí alebo príkazov môžu byť vytvorené šablóny a viac položkové štatistiky pre každý typ súdneho sporu, ktoré môžu byť verejne dostupné.
27. Počítače môžu tiež zlepšiť kvalitu práce sudcu, napríklad prostredníctvom databázy s odkazmi na súdne rozhodnutia, právne predpisy, štúdie v rovnakých otázkach práva,

---

² Pozri napr. Nariadenie (EC) č. 1896/2006 z 12.12.2006 (O európskom platobnom rozkaze) a Nariadenie (EC) č. 805/2004 z 21.4.2004 (O európskom exekučnom titule pre nesporné nároky).

³ Pozri OJ C127, 29.4.2011, p.1: Závery Rady vyzývajúce k zavedeniu európskeho identifikátora judikatúry (ECLI) a minimálneho súboru jednotných metadát pre judikatúru.

právne komentáre predchádzajúcich rozhodnutí súdu a iných foriem zdieľania vedomostí medzi sudcami. Najpokročilejšie a kompletne metódy tohto druhu existujúce na trhu, by mali byť k dispozícii bezplatne sudcom, ktorí musia mať možnosť verifikovať všetky zdroje právnych informácií, ktoré majú k dispozícii ďalší účastníci súdneho konania (obhajcovia, znalci, atď.). Takáto podpora súdneho rozhodovania musí byť navrhnutá a vnímaná ako vedľajšia pomoc súdnemu rozhodovaniu a uľahčenie práce sudcu a nie ako obmedzenie.

28. Použitie IT však nesmie znížiť procesné záruky (alebo ovplyvniť zloženie súdu) a v žiadnom prípade nesmie zbaviť účastníkov konania ich práva na kontradiktórne vypočutie pred sudcom, navrhovanie originálnych dôkazov, vypočutie svedkov, alebo znalcov a na predkladanie akýkoľvek dokumentov, alebo návrhov, ktoré považujú za užitočné. Okrem toho, používanie IT by nemalo mať vplyv na povinné nariadovanie pojednávanií a vykonávanie ďalších nevyhnutných formalít stanovených zákonom. Sudcovi musí byť za každých okolností zachovaná právomoc predvolať účastníkov konania, požadovať predloženie dokumentov v ich pôvodnej podobe a vypočúvať svedkov. Bezpečnostné požiadavky nesmú byť prekážkou týchto právomocí.
29. Používanie IT zjednodušuje výmenu dokumentov. Strany a ich zástupcovia sa môžu dostať k informáciám o stave svojich súdnych konaní. Týmto spôsobom môžu sledovať vývoj v ich prípade cez prístup k jeho počítačovej anamnéze.
30. Videokonferencie môžu uľahčiť zabezpečenie bezpečnosti pojednávanií, alebo umožniť vypočúvanie svedkov alebo znalcov na diaľku. Mohlo by to však mať tú nevýhodu, že sudca nebude môcť priamo a presne vnímať slová a sledovať reakcie účastníka, svedka alebo znalca. Osobitná pozornosť by sa mala venovať tomu, aby videokonferencie a vykonávanie dôkazov takýmito prostriedkami, nikdy nenarušili práva a záruky obhajoby.
31. Úloha IT by mala zostať obmedzená na substitúciu a zjednodušenie procesných krokov vedúcich ku konkrétnemu rozhodnutiu vo veci samej. IT nemôže nahradiť úlohu sudcu na pojednávanií, pri vypočúvaní a hodnotení dôkazov, pri výklade a aplikácii práva a prijímaní rozhodnutia bez akýchkoľvek obmedzení než tých, ktoré ustanovuje zákon.

E. Kontrola IT

32. IT by mali byť použité na posilnenie nezávislosti sudcov v každej fáze konania a nie ju ohroziť. Vzhľadom k tomu, že sudcovia hrajú dôležitú úlohu pri ochrane ako ich individuálnej, tak aj inštitucionálnej nezávislosti a nestrannosti, musia byť zapojení do rozhodovania, ktoré má vplyv v týchto oblastiach.
33. IT prístup k informáciám môže prispieť k väčšej autonómii sudcov pri plnení svojich úloh.
34. Prílišná závislosť na technike a na tých, ktorí ju kontrolujú, môže predstavovať riziko pre spravodlivosť. Technológia musí vyhovovať potrebám súdnych konaní a všetkým aspektom sudcovskej práce. Sudcovia nesmú byť, výhradne z dôvodov efektívnosti, predmetom príkazov zo strany technológie a tých, ktorí majú nad ňou kontrolu. Technológiu je taktiež potrebné prispôbiť typu a úrovni zložitosti prípadov.
35. CCJE sa domnieva, že usmernenia, šablóny alebo iné návrhy, ako by mali vyzeráť, alebo čo by mali obsahovať rozhodnutia, nesmie určovať sudcom žiaden iný orgán na základe potrieb, ktoré si vyžaduje architektúra IT systémov, ktoré majú byť použité v súdnom konaní; to skôr architektúra IT by mala byť flexibilná a pripravená prispôbiť sa súdnej judikatúre a praxi.
36. Je absolútne nevyhnutné, aby medzi tými, ktorí vyvíjajú technológie a osobami zodpovednými za súdne konanie existoval dialóg. Kontrola IT by mala byť v kompetencii Súdnej rady alebo iného rovnocenného nezávislého orgánu. Bez ohľadu na to, ktorý orgán má na starosti kontrolu IT, je potrebné zabezpečiť, aby sudcovia boli aktívne zapojení do rozhodovania o IT v širokom slova zmysle.

37. Sudcovia musia mať voľnosť pri rozhodovaní o organizácii práce a systém súdneho manažmentu túto voľnosť nesmie obmedzovať.
38. Sudcovia a zamestnanci súdov majú právo aj povinnosť na počítačové a priebežné školenia v oblasti IT, aby mohli plne a vhodným spôsobom využívať IT systémy.
39. IT môžu byť dôležitým nástrojom na posilnenie transparentnosti a objektívnosti pri pridelení prípadov a podpore súdneho manažmentu. To môže hrať úlohu vo vzťahu k hodnoteniu sudcov a súdov. Avšak, údaje získané z IT systémov by nemali byť jediným podkladom pre analýzu práce jednotlivého sudcu. Štatistické údaje by mali byť preskúmané Súdnou radou, alebo iným rovnocenným nezávislým orgánom⁴.
40. Správa a rozvoj IT predstavuje výzvu pre všetky organizácie. Pre súdnu moc to predstavuje nové a náročné úlohy pre riadiace štruktúry. Založenie informačného manažmentu je príležitosť pre rozvoj inštitucionálnej nezávislosti.
41. Financovanie IT by malo byť založené na jeho príspevku k zdokonaleniu fungovania súdneho systému, kvality súdnej moci a úrovne poskytovania služieb občanom.

F. Závbery – odporúčania

- i. CCJE víta IT ako prostriedok na zlepšenie výkonu spravodlivosti;
- ii. IT môžu prispieť k zlepšeniu prístupu k spravodlivosti, súdneho manažmentu a hodnotenia súdneho systému;
- iii. IT zohrávajú ústrednú úlohu pri poskytovaní informácií sudcom, právnikom a iným zúčastneným v súdnom systéme, ako aj verejnosti a médiám;
- iv. IT musia byť prispôbené potrebám sudcov a ostatných užívateľov a nikdy nesmú porušovať záruky a procesné práva, akým je právo na spravodlivé vypočutie pred sudcom;
- v. Sudcovia by mali byť zapojení do všetkých rozhodnutí týkajúcich sa zriadenia a rozvoja IT v súdnom systéme;
- vi. Pozornosť je potrebné venovať potrebám tých jednotlivcov, ktorí nie sú schopní využívať IT zariadenia;
- vii. Sudcovi musí za každých okolností zostať zachovaná právomoc predvolať účastníkov konania, vyžadovať predkladanie originálov dokumentov a vypočúvať svedkov;
- viii. CCJE podporuje využívanie všetkých aspektov IT, ktoré podporia význam úlohy súdnictva pri zabezpečení právneho štátu/nadradenosti práva, v demokratickom štáte;
- ix. IT by nemala zasahovať do právomocí sudcu a ohroziť základné zásady zakotvené v Dohovore.

---

⁴ Pozri tiež stanoviská CCJE č. 1(2001) bod 9, č. 10(2007) a č. 11(2008).